

סוכות, ופרים המתמעטים והולכים

ביום ראשון של סוכות מפטירים אחרי קריית התורה בפרשת מלחתת גוג ומגוג (זכריה, פרק י"ד). תמורה איזה קשר יש בין פרשה זו לסתוכות? העונים לשאלת זו מצינים לפסוק ט"ז. מה כתוב שם? כי אחרי ניצחוננו נגד האומות שבאו לחסל את יישותינו הלאומית, ובבעורת ה' ובצורה פלאית נפלו שודדים תחת חותם ישראל, יבואו כל עמי הארץ לחוג את חג הסוכות בירושלים. כתוב: "והיה כל הנותר מכל הגוים הבאים על ירושלים, ועלו מדי שנה בשנה להשתחוות למלך ה' צבאות ולחוג את חג הסוכות". לא רק שיבוא מהם המתנדב לבוא, אלא עונש ייונש כל מי שאינו עולה לירושלים כה�性 הפסוק הבא: "והיה אשר לא יעלה מאת משפחות הארץ אל ירושלים להשתחוות למלך ה' צבאות, ולא עליהם יהיה הגשם". ובפסוקים הבאים (י"ח-י"ט) מחייבים עוד שה' יפקוד ב מגיפה קטלנית מי מהם שלא יעלה בחג הסוכות (חג המזוכר ג', פעמים בפסוקים ט"ז-י"ט). וזה עצמו דורש הסבר, מה לגויים ולשמירות חג הסוכות?

כדי להשיב על כך علينا להבין דרשה תמורה של חז"ל. ידוע כי בקרובנות המוסף של חג הסוכות מקרים כל יום עלות לה' פרים, אילימ' וככבים. אבל בו בזמן שמספר האילים קבוע (שנתיים בכל יום), ומספר הכבשים קבוע (ארבעה עשר בכל יום), אבל מספר הפרים מתמעטים והולכים. ביום הראשון י"ג פרים, וביום שני י"ב פרים, וביום שלישי י"א פרים וכו' בסדר מתמעט עד שביום השביעי מקרים פרים בלבד (במדבר כ"ט, י"ג-ל"ב). לפי ביאורו של רשות הירש (ויקרא א', ג') "פרק מסמל תקיפות, כוח לפעילות מסוימת. כך לכל אומה ואומה יש יעוד יהודי. ברור שיש טעם והגון לכל פרט בתורה. אמן סך כל פרים הוא שבעים פרים משך שבעה ימים, אבל למה להתמעט ולא להביא בכל יום שווה שורה לכל יום ?

ענו על כך חז"ל בעקביפין כאשר נמקו הנהגת בית שמאי בדורות חנוכה, להדליק ביום הראשון שמונה נרות, וביום שני של חנוכה שבעה נרות וכו'. והסביר לכך הוא כדי להיות דומים לפרים המוקרבים בסוכות, שגם הם מתמעטים והולכים (שבת ד' כא"ב). ביאר אדרמור ר' צדוק הכהן שרצוינו שיתמעטו כוחותיהם של האומות ("יסיסי לילה", פסקאנו). וכך כתוב ג"כ ספר "שפת אמרת" (בראשית, חנוכה, שנת תרמ"ב, ד"ה בניינה). זאת אומרת הכוחות החליליים שביסוד התרבות הנכריות חייבות להצטמצם ולהתמעט, ובזה שמחתנו גם בסוכות, וגם בחנוכה (לפי בית שמאי, וכך תהיה הלכה כמוזו בסוף הימים, לדברי ר' צדוק ב"פרי צדיק", חנוכה, פסקא ח).

[יש להזכיר כי ביום שמיני עצרת, בעבר שבעת הימים, הקרבו פר אחד וכו' מול הכנסת ישראל (רשותי על במדבר כט, לו)].

אבל צרייכים אנו לתאם דבר זה עם דברי חז"ל במקום אחר כי כל כוונתנו בהבאת שבעים פרים כקרבן בסוכות הוא כדי להגן על שבעים האומות. על הפסוק "תחת אהבתך ישטנוני, ואני תפלה" (טהילים ק"ט, ד') רשותו: "אמרו ישראל, רבון העולמים! הרי אנו מקריבים עליהם שבעים פרים והוא צרייכם לאחוב אותנו, והם תחת אהבתך ישטנוני?" (מדרש במדבר רבה, סוף פרשה כ"א). אם כוונתנו לטובתם כיצד זה יסתדר עם כוונת gamra כי באנו למעט את כוחותיהם?

עונה על כך מרן הרב אברהם יצחק קוק בספריו "עין אליה" (שבת פ"ב, פסקא ז') וזו לשונו: "בבחיישות כל הבראים אגודה אחת לח'י צדק באור ה', מובן הדבר כי ריבוי הצבונות שללאומים, שגורם חילוקם לעמים רבים, ילכו הלווק והתמעט כל מה שיוסיף אור האמת וח'י הצד להופיע. כי כל מה שייתר יתקרו העמים לתכונת ח'י התורה האלוהית, כן יתמעט פירודם הצבוני. על כן אמר הרמז (בחנוכה) يوم הראשון מדליק שמונה, מכאן ואילך פוחת והולך". עד כאן לשונו. (וכמובן הוא אותו הרעיון לעניין פרי חוג הסוכות המתמעטים). הם יהיו דומים יותר ויוטר לארכות מחשبة ישראליות, ולא יהיה ריבוי צבונים ועל ידי זה יתמעטו.

ודאי כי גדויל עולם נוספים הגיעו רעיון כבר זה. לדוגמא הרי ר' צדוק הכהן הכותב: "شمקריבים שבעים פרי החג נגד שבעים אומות. כמו שייהי לעתיד דמשיח יבוא ליתן קצת מצוות וללמוד תורה גם לאומות העולם (בראשית רבה צ"ח, ט' "אליו גוים ידרשו"). ונחרו אליו כל הגוים. והלכו עמם רבים ואמרו לכלו ונעלה אל הר ה', אל בית אלהי יעקב, ויורנו מדרכו ונולכה בארכותינו, כי מצינו תצא תורה ודבר ה' מירושלים' (ישעה ב', ב'ג). כי אז אפהוף אל עמים שפה ברורה לקראו כולם בשם ה', לעובדו שכם אחד' (צפניה ג', ט') ("רוסיסי לילה", פסקא נ"ז). הרי מכאן כי ציפייתנו היא כי כל הגוים ילמדו מאיתנו כיצד להיות נאמנים להקב"ה. על ישראל נאמר "בני בכורי ישראל", ועלינו ללמד שאר האומות, שאר הבנים. אחרי מלחמת גוג ומגוג ומפלת הכהרים שבhem, שאրית הגוים ישבו לבקש את ה'. וזהו המיחד שבחוג הסוכות, אז יכירו את האמת יותר ויוטר. ומהזה עצמוני נלמד שאין להסכים לנוכחותם בארץ הקודש של הקופרים בה'.

מה זה נוגע למצבנו היום בארץ ישראל? אמת היא שאנו סובלים רבות מנוכחותם של פראי אדם, הטרוריסטים העربים. בחודשים האחרונים טרקטורייסטים מטורייסטים רמסו ודרשו הרבה ישראלים הנמצאים ברחובות ירושלים. כבר עשרות שנים מששתדים ארגוני טרור כמעט בכל יום להרוג יהודים, אין כאן מקום להאריך. מה חטאנו שבאה علينا צרה זאת?نبيיא כאן גمرا מעניינת במסכת סוטה (לד ע"א): "עוזם בירדן, אמר להם יהושע: דעו על מה אתם עובדין את הירדן, על מנת שתורישו את יושבי הארץ מפניכם וכו'. אם אתם עושים כן מוטב; ואם לאו באים מים ושותפים אתם. מי "אותיכם"? בני הארץ. עד כאן לשון gamra. [כלומר כאשר ה' ייבש את מי הירדן כדי שבני ישראל יעברו אותו בדרך לארץ ישראל, והמעבר ערך להם

כמה שעות, המים הרבים הזרמים מהצפון נערמו בגובה רב כדי לא לשטוף את ישראל העוברים בחורבה. ובאותו זמן קרייטי זההיר אוטם יהושע שאם לא יקימו תנאי מוקדם זה לגורש עובי אלילים מארצנו, אוטם המים ישמשו סמל לשטוף אותם למוות. איזה רגע מרתק!).

וצריך עין. איפה כתוב במקרא "אותיכם"? אלא ציין מהרש"א בספר יהושע (cg, טו) שם כתוב: "יהיה כאשר בא עליכם כל הדבר הטוב אשר דבר ה' אלהיכם אליכם, כן יביא ה' עליכם את כל הדבר הרע עד השמייד **אותכם** מעל האדמה הטובה הזאת אשר נתן לכם ה' אלהיכם". וזה בא אחריו האזהרה: "כי אם שוב תשובו ודבקתם ביתר הגויים האלה הנשאים האלה אתכם וכו' ידוע תעמדו כי לא יוסיף ה' אלהיכם להוריש את הגויים האלה מלפניכם, והיו לכם לפח ולמושט ולשותט בצדיכם ולצניניכם בעינייכם עד אבדכם מעל האדמה הטובה הזאת אשר נתן לכם ה' אלהיכם" (יהושע כ"ג, י"ב-י"ג).

המילה המודגשת הנ"ל "**אותכם**" דרשו חז"ל בניקוד של "אותיכם". וכך באמת ארע כי יהושע התעכבר מההורשים, וחיסר ה' עשר שנים משנהות חייו (מדרש במדבר רבה כ"ב, ו). הוא היה צריך לחיות עד גיל 120 אבל נפטר בגיל 110. ויש כאן אזהרה גם לכל ישראל לא להתעצל בהזה. וכך נפסק ברמב"ם (הלכות מלכים פ"י ה"ט) שאסור לנו להניח בארצנו גויים המקיים דת אחרת. רק עליהם לקיים שבע מצוות בני נח שניתנו בסיני.

[המקור בתורה ממנו דרשו חז"ל שדברי יהושע נאמרו להם בעת שנעמדו בירדן, הביא מהרש"א מבמדבר לג, נא "כי אתם עוברים את הירדן"].

זה עכשו סיימנו תפילהינו של ראש השנה ויום כפור. בו בקשנו "מלך על כל העולם כולם בכבודך, והנשא על כל הארץ ביקרך, והופע בהדר גאון עוזך על כל יושבי תבל ארץך, וידע כל פועל כי אתה פעלתו, ויבין כל יצור כי אתה יצרתו, ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלהי ישראל מלך, וממלכתו בכל משה".

גם קראנו במוסף עשרה פסוקים של מלכיות. במה מתבטאת מלכתו של ה'? בכמה אופנים. אחד מהם הוא מפורש במקרא "ה' מלך עולם ועד, אבדו גוים מארצו" (תהלים י, טז). כוונתנו בבקשת "אבדו גוים" היא שיחזרו בתשובה ויכרו כי ה' הוא אלהי צבאות ישראל.ומי מהם שאיננו מסכנים זהה, עליו להגר מכאן ולנדוד למקום אחר. והרי אנו אומרים בתהילים (טט, ו) "ואתה ה' אלהים צבאות אלהי ישראל, הקיצה לפוקוד כל הגויים, אל תחונן בוגדי און סלה". פ██ז זה איינו מגיד בקצתה "ה' אלהים" כי איןנו תיאור מלא, אלא מוסיף במפורש "אלهي ישראאל". ומפרש ר' אברהム אמר לנו: "קוראים לו 'אלהי צבאות': כי אתה אלהי צבאות מעלה בשמיים, ואלהי צבאות מטה שמיים ישראל". וכך סגן הדבר פירוש דעת מקרא" (מוסד הרב קווק) "הכינויים האלה רומיים שה' יוצא בצבאות עמו ישראל ונלחם להם באויביהם". הרי הכרת מלכתו של ה' תבוא כאשר יכירו כל בני העולם בעליונותם של ישראל, שהם צבאות ה'. וכן גם אמרנו בברכה ר比יעית של "תפילה בעמידה" של ראש השנה: "וידע כל פועל שאתה

פעלו, ויבין כל יצור כי אתה יוצרתו, ויאמר כל אשר נשמה באפוי ה' אלהי ישראל מלך, ומלכותו בכל משלה". הדגשנו שהוא ה' אלהי ישראל.

בזה התברר לנו מדוע בימינו עם ישראל סובל כל כך מפראי אדם מהנוצרים שיש בארץנו, כי בדורנו חזרנו על חטאם של יהושע ובני דורו. ואפילו בדרכי שלום לא עודדנו אותם לצאת הארץ ולהגר למדינות אחרות, כמו שנטוטינו בתורה "לא ישב בארץ" (שמות כג, ל). כאשר רחבים זאבי הי"ד הצעיר "טרנספר מרצון", כלומר לעודד אותם בכסף, לא היה רב החשוב אחד שדיבר בפומבי לתת לו גיבוי תורני. כי כל המוסר הנ"ל (ע"פ הגמרא בסוטה לד ע"א שעליינו לירש את הארץ בשלימות) אינו בתודעתו של ציבורינו. ואם לא למדנו לכך מדברי חכמי קדם, אנו לומדים לכך זה בדרך הקשה, ע"י יסורי החיים. עיין דברי "אור החיים" (על בדבריו לג, נה. ד"ה וצררו אתכם) מזהיר כי אם לא נקיים מצות "וירשתם אותו" וצררו אתכם: "לא מלבד שיזיקו [הנוצרים] בחילק הארץ שלא זכיתם בו, אלא גם בחילק שזכיתם בו אתם [כבר] וישבתם בו, וצררו אתכם על חילק שאתם יושבים בו לומר [לכם]: 'קומו, צאו ממנה!' עכ"ל. על פי המקורות הנ"ל בארנו מה הקשר בין ההפטירה של זכריה (פרק יד) לעניין חג הסוכות. כי דוקא ע"י פרים המתמעטים בסוכות שומעים אנו תביעה מהאומות להתדרמות יותר ויוטר לתרבות התורה. רעיון הפרים המתמעטים הוא שמקווים אנו שיוטר ויוטר מהאומות יכירו את האמת, ויצטרפו לאמונה ישראל. אותם גוים שיעלו למקדש בעתיד לחוג את חג הסוכות ילמדו לכך זה. מילא הפירודים יצטמצמו, והעולם יזכה לאחדות.

וננסכם ע"י דברי מהר"ל: "זההבדל שישראל מובדים מן האומות بما שישראל הם אומה יחידה למני, והגויים הם רבים ובהז הם מתנגדים לישראל. וכו'. ודע כי אשר הוא מאחד ישראל הוא השם יתברך אשר הוא אחד והוא אלוהיהם, ולכך הש"י מאחד ישראל עד שהם עם אחד. כמו שאנו אומרים בתפילה מתנה של שבת' אתה אחד ושmarkt אחד ומ"י כעמך ישראל גוי אחד בארץ" (כמפורש בזוהר ח"ג דף צג ע"ב). הר' שהש"י אשר הוא אחד והוא אלהי ישראל, ע"י זה ישראל הם עם אחד. ומפני כך מלחמת גוג ומגוג נגד ישראל,ῆמה שהם רבים וישראל אומה יחידה ויחידית וכו'. וכאשר נכנסו לישראל לארץ ישראל נפסלו כל הארץות מן הדיבור [הנבואה] והיתה שכינה הארץ, והיה אז אחדות יותר בעולם, כאשר היה בעולם ארץ יחידה שבה היה הדיבור מן השם יתברך שהוא אחד. ולפיכך האומות שיש בהם הריבוי מתנגדים לאחדות שמו יתברך. ולימונות המשיח שאז יהיה הוא יתברך אחד ושמו אחד, אז יתנגדו הגויים [גוג ומגוג] שם רבים על אחדותיו יתברך". עד כאן לשונו ("נצח ישראל", פרק ל"ח, עמ' קס"ה).

בסוף דבר, "זהה ה' למלך על כל הארץ".